

Maandag 21 oktober 1918 – enige editie

Vluchtelingen uit Noord-Frankrijk en België.

Uit Roermond wordt ons gemeld:

Bij Thorn zijn zondagmiddag om 12 uur de eerste 500 vluchtelingen over de grens gekomen. Allen kwamen uit Noord-Frankrijk, uit Douai en omgeving. Naar hun zeggen werd Douai door de Engelse artillerie in brand geschoten.

Na geneeskundig onderzoek te Ittervoort werden zijn naar Thorn gebracht, waar hulpcomités en Rode Kruispersoneel alles voor de ontvangst in gereedheid hadden gebracht. Voor de zieken en zwakken waren aparte vertrekken in concertzalen en schoollokalen ingericht.

De toestand van deze arme ongelukkigen is ellendig. Op hun lange tocht naar het gastvrije Nederland brachten ze van alles mee; ze waren zwaar beladen met pakken kleren, beddengoed, levensmiddelen, kippen, honden, konijnen, zelfs een papegaai ontbrak niet.

Hedenmorgen om 9 uur is de stroom van vluchtelingen aan de grens bij Ittervoort opnieuw begonnen. Ze worden door de Duitsers op karren tot de grensafsluiting gebracht en daar door gereedstaande Nederlandse militairen overgenomen, die ze vervolgens op gereedstaande voertuigen naar de verschillende dorpen in de buurt overbrengen.

Naar schatting zullen er vandaag ruim 2000 over de grens komen. De stroom van deze arme ondervoede en haveloos geklede mensen is droevig om aan te zien.

Over het minzame en praktische optreden van kapitein De Jongh, die de leiding in handen heeft, gaat maar één roep. Ook vertoefde hedenmorgen aan de grens de heer Stiele, van Maastricht, de nieuwbenoemde regeringscommissaris voor de vluchtelingen.

De regen valt bij stromen neer.

Het Nederlandse Rode Kruis richt langs de Brabants- en Limburgs-Belgische grenzen op 14 plaatsen noodziekenhuizen in, ter opneming van de te verwachten zieken. Zijn hoofd, tevens legercommissaris, generaal-majoor P. P. C. Collette, heeft de algemene leiding ter plaatse, terzijde gestaan door de commissaris van het Nederlandse Rode Kruis bij de derde divisie, kolonel F. H. W. H. Spieringhs, door die bij de 4^e divisie, G. C. D. d'Aumale baron van Hardenbroek, en door de kringcommissaris voor Limburg, mr. L. B. J. van Oppen.

Met hulp van de plaatselijke afdelingen is o.a. alles te Baarle-Nassau reeds voor de opneming gereed; te Eersel zullen gewone patiënten benevens besmettelijke zieken verpleegd kunnen worden; te Bladel zullen kraamvrouwen onderdak vinden. Ook te Valkenswaard wordt druk gewerkt. Te Weert rekent men op een tiental kraamvrouwen; verder kunnen daar 20 aan besmettelijke ziekten lijdenden en 120 gewone patiënten verzorging vinden. Tien kraamvrouwen kunnen te Stramproy, en 10 besmettelijke patiënten te Ittervoort verpleegd worden; 60 gewone patiënten en 10 kraamvrouwen te Thorn.

Het hoofdbestuur van het Nederlandse Rode Kruis heeft enige wagonladingen met bedfurnituren, verplegingsmiddelen en verband naar deze plaatsen gezonden en stelde een groot aantal bedkribben uit zijn kringmagazijnen te Breda, 's-Hertogenbosch en Maastricht ter beschikking.

Het centraal bureau voor dadelijk hulpbetoon der Nederlandse diaconessenhuizen heeft door tussenkomst van de Johannierorde 30 diaconessen ter beschikking gesteld; ze zullen zich, zodra nodig, naar het zuiden begeven, om, evenals 180 leden der mobiele transportcolonnen van het Nederlandse Rode Kruis, stations- en treindienst te verrichten.

Voor zover het Rode Kruis in de uitvoering van zijn taak de hulp inriep van de Maltezer orde, werd deze welwillend verleend.

Londen, 20 oktober. Officieel Belgisch legerbericht. In de gevechten van heden hebben de Belgische, Engelse en Franse legers onder bevel van de koning der Belgen de in de laatste zes dagen behaalde resultaten uit kunnen breiden.

Het Belgische leger heeft Zeebrugge en Heist bezet en nam stormenderhand de stad Brugge. Elders zijn de Belgische troepen het kanaal van Brugge naar Gent overgetrokken en bereikten op hun linkervleugel de Nederlandse grens, op hun rechtervleugel Aalter, halverwege tussen Brugge en Gent. Het Franse leger in Vlaanderen is er in geslaagd Aalter en het hoge terrein in de buurt te veroveren.

Ondanks de hardnekkige tegenstand van de vijand die de weg naar de Leie trachtte te versperren, bereikten de Fransen op het einde van de dag langs de Leie Grammene, Gottem en Wielsbeke.

Het tweede Britse leger zuiverde Kortrijk volkomen en bracht zijn eerste linie vooruit tot 6 km ten oosten van de stad. Naar het zuiden bereikte het de weg van Kortrijk naar Doornik. Ondanks het feit, dat alle verbindingen vernield zijn slaagden de Engelsen erin, tot bij de Schelde op te rukken.

Sedert het begin der operaties in Vlaanderen vorderde de legergroep 50 km over een front van meer dan 60 km.

De kust is volkomen bevrijd evenals geheel West-Vlaanderen.

Londen, 21 oktober. Officieel Belgisch bericht: De opmars van de legergroep, die onder bevel van de koning der Belgen staat, is gisteren (zondag) de hele dag voortgezet.

Na vergeefs getracht te hebben, onze voortgang naar de westelijke oever van de Leie en het kanaal Deinze-Eeklo en naar de Nederlandse grens toe te stuiten zijn de Duitsers gedwongen geworden langs het gehele front terug te trekken.

Het Belgische leger nestelde zich langs het kanaal met zijn linkervleugel op de Nederlandse grens en bezette de belangrijke middelpunten Knesselare, Aalter, Adegem, Bellem en Ursel.

Het Franse leger, dat in België opereert, heeft niet alleen de Duitse achterhoede over de Leie teruggeworpen, maar is, ondanks de overstroming die de Duitsers veroorzaakt hadden, de rivier overgetrokken en heeft bruggenhoofden ingericht, een tussen Grammene en Petegem en een ander ten oosten van Ooigem.

Het tweede Belgische leger is, ondanks krachtige tegenstand van de vijand en de moeilijkheden die het gevolg waren van de verwoesting van de verbindingslijnen, op zijn gehele front de Leie overgetrokken en heeft zijn rechterflank vooruit gebracht door de westelijke buitenwijken van Pecq (ten oosten van Roubaix) in het dal van de Schelde. De linie van het tweede leger loopt nu ten Westen van Pecq-St.-Leger-Dottignies-Rollegem-Vichte-Deerlijk-Dries.

Sedert 14 oktober heeft dit tweede leger 6209 gevangenen en 169 kanonnen genomen.

Londen, 20 oktober. Officieel Belgisch bericht. We hebben de achtervolging van de vijand voortgezet, zijn achterhoede opjagend.

Daarbij werd aanzienlijke buit aan geweren en machinegeweren gemaakt. In het noorden rukt de cavalerie voort naar de Nederlandse grens. Verder naar het zuiden staan wij op 20 km van Gent. Ursel en Aalter zijn in onze handen.

We hebben aanzienlijke buit gemaakt. Onder meer is ons kustgeschut in handen gevallen. Daar is het stuk bij, dat Duinkerken zo vaak heeft beschoten.

Berlijn, 20 oktober. Officieel middagbericht. In Vlaanderen hebben wij in voortzetting van de op 18 oktober gemelde bewegingen Brugge, Tielt en Kortrijk ontruimd, en nieuwe stellingen ingenomen.

Voor deze had een hevige voorterreingevechten plaats. 's Avonds stond de vijand ten zuidoosten van Sluis aan de Belgisch-Nederlandse grens, ten westen van Maldegem-Ursel, bij Poeke en Waregem.

Ten noordoosten van Kortrijk drong hij met afdelingen over de Leie. Ten zuiden van Kortrijk heeft hij de straatweg Kortrijk-Doornik bereikt en was aan weerskanten van Douai tot ten oosten van de linie Orchies-Marchiennes gevolgd.

Berlijn, 20 oktober. Officieel avondbericht. Ten oosten van Kortrijk duren hevige gevechten voort.

Berlijn, 21 oktober. Officieel. Legergroep Rupprecht: In Vlaanderen is voor en om het Leievak tussen Ursel en Kortrijk hevig gevochten. De in Zomergem tijdelijk binnengedrongen vijand hebben we in een tegenstoot teruggeworpen. Aan weerszijden van Deinze heeft de vijand zich op de westelijke oever van de Leie genesteld. Vijandelijke troepen, die ten zuiden van de stad de rivier waren overgestoken, zijn voor het grootste deel gevangen genomen. Een Frans nest handhaaft zich op de oostelijke oever. Ten oosten van Kortrijk is de vijand over Deerlijk en Zwevegem aanvallend opgerukt; op de

hoogten ten westen en ten zuidwesten van Vichte hebben we zijn aanvallen tot staan gebracht.

Ten noorden van de Schelde hebben wij de vijand voor onze linies teruggedreven. Ten noorden van Doornik heeft de vijand de Schelde bereikt. Ten zuiden van Doornik staan we met hem in gevechtscontact op de linie St.-Amand, ten oosten van Denain en op de hoogten ten oosten en ten noordoosten van Haspres.

Londen, 21 oktober. De correspondent van Reuter aan het Britse front meldde gisteren: Het gehele Engelse leger valt aan en rukt op van Kortrijk uit en ook ten noorden van die stad tot ten zuiden van Le Cateau. Het tweede, vijfde, eerste, derde en vierde leger stuwen alle op. We hebben nooit zo'n uitgebreid gevechtsfront gezien. De vijand klampt zich vast aan alle stellingen, die maar te verdedigen zijn. Op ten minste 65 km van het front woedt een geregelde slag en elders worden achterhoedegevechten geleverd. Een nieuwe aanval op een front van 15 km lijkt nu niet meer dan een episode.

In het noorden is het tweede leger de Leie over en heeft Kortrijk ontzet, waar dertigduizend burgers achtergebleven waren, die acht dagen lang in de gevechtlinie vertoefd hadden.

Ik heb geen voorbeeld gehoord van verwoestingen op grote schaal. Natuurlijk zijn er grote ontploffingen. Ik heb er een aantal tussen Oostende en Brugge waargenomen. Overal liggen helse werktuigen verdekt opgesteld. Hele steden en dorpen en zelfs kerken zijn in sommige gevallen zo goed als ongerept.

Londen, 20 oktober. Reuter verneemt: over de hele afstand tussen Harelbeke en Desselgem is de overgang over de Leie geforceerd.

Parijs, 20 oktober. Marcel Hutin schrijft in de Echo de Paris: Ons tweede cavaleriekorps rukt op naar Gent, dat weldra in onze handen

zal zijn. Zaterdagavond waren wij 10 km ten westen van Gent. De Duitsers zullen niet op de Scheldelinie kunnen standhouden en zullen Antwerpen moeten ontruimen.

Majoor de Civrieux zegt in de *Matin*: Duitslands misdaad keert zich thans tegen dat land zelf. België werd overweldigd, teneinde de Franse verdedigingslinie om te trekken. Thans is het de beurt der geallieerden om in de Belgische vlakten hun ontelbare strijdkrachten te ontplooiën, de wankelende tegenstanders onder de indruk te verpletteren, langs de traditionele wegen naar de Rijn op te trekken en de forten om te trekken, die sedert 40 jaar opgericht zijn op het gebied dat ons ontruikt is.

Uit het bevrijde Vlaanderen.

Londen, 21 oktober. De correspondent Jerry Robinson schrijft na een reisje door Oostende, Brugge, Torhout en andere plaatsen, die tot kort geleden onder Duits bestuur zijn geweest, dat hem het meest heeft getroffen, hoe buitengewoon veel slag de Duitsers ervan hadden, om zich overal gehaat te maken. De hele bevolking van alle standen heeft een afkeer van de Duitsers. Het slechte gedrag van de Duitsers heeft het Belgische volk hecht aaneengesmeed.

Oostende is niet ernstig gehavend, gaat de correspondent voort. De wijk van het station, de haven, de dokken en de batterijstellingen vertonen tal van sporen van rake schoten van de vliegers en marinekanonnen van de geallieerden, maar deze wisten hun doel zo goed te treffen, dat het grootste gedeelte van de stad onbeschadigd is.

Philip Gibbs beschrijft hoe de eerste Engelsen Brugge binnen rukten. De stad, zegt hij, was vol vlaggen. Union Jack's en Belgische vlaggen. Alle vrouwen en kinderen kwamen met banieren en bloemen in de

hand. Duizenden juichten dat het een aard had: "Daar zijn de Engelsen!". Jong en oud drukte de Engelsen de hand, vrouwen kusten hen en betuigden Engeland hun dankbaarheid, terwijl de tranen uit hun ogen stroomden. Ze zegden: "De Engelsen zijn onze redders!" Zo was het te Rijsel, Roubaix Tourcoing, en zo was het ook te Brugge.

Londen, 19 oktober. Officieel. Op 18^e oktober deden onze vliegers, laag vliegend, een zeer geslaagde aanval op het spoorwegknooppunt van Doornik, op troepentransporten en op Duitse vliegkampen in de buurt. Er werden veel manschappen gedood door het machinegeweervuur van onze vliegers. Een munitietrein werd viermaal getroffen. Het station en de vliegkampen werden in brand gezet.

Berlijn, 21 oktober. Voor het onderzoek naar de waarheid van de beschuldiging over beweerde doelloze verwoestingen en vernielingen bij de terugtocht der Duitse troepen heeft zich een commissie, bestaande uit te Brussel woonachtige vertegenwoordigers van de onzijdige staten, naar het front begeven.

De chef der politieke afdeling in Brussel, gezant baron von der Lancken heeft de leiding der commissie op zich genomen.

Van de Zeeuws Vlaamse grens.

Een van onze correspondenten, die gistermiddag te Brugge was, meldt ons:

Heden, zondagmiddag, sprak ik te Brugge met een Canadese vlieger, die mij mededeelde, dat volgens zijn observatie de Belgische cavalerie tot Eeklo gekomen was en de Belgische bereden voorposten voor Gent lagen.

Inmiddels werd gistermiddag bij Ede, aan de Zeeuws Vlaamse grens, door een Duitse achterhoededekking met twee machinegeweren op de Belgische voorposten geschoten, waarna de Duitsers langs onze grens terugtrokken. Volgens een mededeling is de eerste plaats, waar ze weer even front maakten, St.-Laureins. Een ernstige tegenstand verwacht men bij het kanaal van Gent, terwijl de Duitsers reeds nu de daarachter gelegen kanalen volstuwen om ter verdediging van Antwerpen een overstroming te verwekken.

Intussen zegde men in Brugge, dat de geallieerden zware druk oefenen op de spil, waar de Duitsers hun front in België op het ogenblik op doen draaien, zodat het heel goed mogelijk is, dat al deze plannen in duigen vallen en het ook hier uit zou lopen op een vlug terugtrekken der achterhoeden.

In Brugge was de gehele stad in volle vreugde. We troffen de heer van der Haert, de Nederlandse consul, in goede welstand aan. 's Morgens vlogen de koning en de koningin der Belgen over de stad. Het koningspaar werd spoedig te Brugge verwacht.

Een van onze correspondenten aan de grens verneemt verder, dat het onderwijs aan de Vlaamse hogeschool te Gent voorlopig gestaakt is. Zaterdag en zondag zijn een aantal professoren, Nederlanders en Vlaamse activisten, naar Nederland uitgeweken.

Verschillende Duitse burgers, die in verband met de oorlogstoestand naar Gent gekomen waren, zijn vertrokken. Op de militaire bureaus gaat alles de gewone gang, zoals dit de laatste jaren was. Er zijn nog zeer veel militairen aanwezig; er komen en gaan voortdurend transporten. Enkele gevangenen, die nog enige maanden straf moesten uitzitten, zijn vrijgelaten.

In de afgelopen week hebben er tal van vliegeraanvallen op Gent plaats gehad. Donderdag viel bij een aanval op het station Sint-Pieter een bom tussen het volk, dat de komst van de trein uit Brussel afwachtte en doodde ongeveer 40 burgers.

Men meldt ons uit Terneuzen:

Dat de Duitsers de bruggen over het kanaal bij Zelzate zaterdag reeds zouden hebben doen springen, is geheel onjuist. Ze hebben de enige brug bij Zelzate met de spoorbrug te hard nodig voor hun terugtocht. Men was integendeel zaterdag bezig te Ertvelde-Rieme, een plaats ten zuiden van Zelzate, nog een schipbrug te bouwen.

Het kan ook nuttig zijn er eens op te wijzen dat hier in Zeeuws Vlaanderen alles heel kalm is en we hier de laatste dagen van krijgsrumoer niets meer horen. Blijkens vragen die hetzij per telefoon of per brief aan inwoners der streek worden gesteld, schijnt dat in ons land de wildste geruchten over Zeeuws Vlaanderen de ronde doen. Vluchtelingen zijn er nog niet gekomen aan deze zijde, uitgezonderd professoren van de Vlaamse hogeschool uit Gent en die vonden hun weg zelf. Voor het overige is alles thans georganiseerd om, indien er vluchtelingen komen, deze te verzorgen en door te zenden. Daar de ontruiming regelmatig plaats heeft, zijn er ook geen groepen van betekenis te interneren soldaten te verwachten.

Uit Aardenburg:

Over de grens is de toestand nog zeer verwart. Er bevinden zich te Strobrugge en St.-Laureins nog een menigte Duitsers die zonder veel orde daar de gebeurtenissen afwachten. In St.-Laureins kon gisterochtend geen kerk gehouden worden, omdat de Duitsers van de kerk bezit hadden genomen. De Duitsers laten de bruggen springen om daardoor de opmars der geallieerden te vertragen.

Gisteren gebeurde hierbij een ongeluk; een Duitse officier en drie soldaten werden door het ontijdig springen der lading gedood. Het lijk van de officier is naar Aardenburg overgebracht om daar te worden begraven.

Gisteren verscheen te Middelburg een Engelse patrouille die schoten wisselde. Ook te Ede werd gistermorgen een Franse patrouille gezien. Er wordt langs de grens hevig geschoten. Waarschijnlijk is een Amerikaanse afdeling in gevecht met de Duitsers gewikkeld, kogels komen over de Hollandse grens. Bij IJzendijke is de elektrische draad nog intact. De Duitse posten staan daar nog als tevoren. De manschappen zijn echter allen gepakt en gezakt. Een kabelballon die van de kust aangedreven kwam dreef over Aardenburg zonder te worden beschoten. Boven Eeklo kwam gisteren boven het vliegveld aldaar een Duits vliegtuig. De vlieger werd door het zware afweergeschut hevig geschoten. Dit afweergeschut is aan de Leopoldsvaart geplaatst.

Gistermiddag is door een vergissing van een Engelse patrouille hij Heist op een Nederlandse post geschoten. Eén man werd gewond en naar Aardenburg overgebracht. Er zijn hier nog niet veel Duitse deserteurs aangekomen.

De grens over. In vrij België.

Men meldt ons uit Sluis:

De weg naar België is dus vrij.

De lange stemmige kassei van Sluis naar Brugge, dik bedekt door modder, lag in zijn eindeloze gestrektheid troosteloos verlaten in de druilerige avond. Een naargeestige regen daalde zachtjes, toen we de Hollandse posten passeerden. Niemandslan door, de elektrische draad langs. De eerste stappen op vrij Belgisch grondgebied ... Wel

waren we 's morgens reeds ten westen van Ede over de draad gegaan en hadden de angst doorvoeld van de vraag of de stroom nog zijn dodelijke schok zou geven of niet. Nat gras op de onderste draad, dat anders heftig vonkte, bleef dood liggen. Groene takken, die, als ze met kracht gesmeten werden, grote brommende vlammen ontlokten, sloegen nu met een dood geluid op de ijzerdraden.

De weg was dus veilig.

We kropen door de draden, met nog onmiskenbaar menselijke angst, en stapten dan, bang voor achtergebleven Duitsers en hun kogels, langs een diep liggend slootje het Belgenland in naar eenzame huizen, verlaten door de boerengezinnen. Toch scheen dat stuk langs de grens nog enig leven te hebben, iets "je ne sais quoi" ondanks de eenzaamheid. Maar deze lange weg in de trieste regenavond leek omgeven door geheimzinnigheid. Links en rechts doemen loopgraven met hoge aarden wallen en donkere uitgegraven fundamenten dreigend naast ons op. Wegen, vroeger niet bestaande, kruisen nu elkaar als glimmende modderbanen door het groene land, dat doorploegd is van de verse karrensporen waar een dag geleden de Duitse konvoeien langs wegtrokken.

Thans zijn deze getuigenissen van het kriegsleven doods en mysterieus. Toch stapten hier gisteren nog de feldgrauen als heer en meester en klonken hun bevelen.

De hemel, wonderbaarlijk licht voor een regennacht, overspant grijswit dit verlaten landschap. We stappen door, voet voor voet, kilometer na kilometer. Daar staat een Vlaams huis, omhuld van het nachtelijk duister, maar met een verlicht bovenraampje boven de nederige deur. Misschien wonen daar mensen, die nog iets weten te verhalen van de aftocht van de Duits. Maar toch, die mensen te storen, die in de nacht nog bijeen zitten, misschien vervuld van de

angst, die heerst in een land, waar vijanden wegtrekken en een bevriend leger oprukt? We kloppen aan en treden binnen.

We kloppen aan, en treden binnen ... Daar staat, als middelpunt; geen Duitser, maar een Belgische piot, grauwig in kaki, met rode afzetting vóór aan de kraag. Om hem heen, staande en op stoelen zittend, een grote Vlaamse familie, met blijde ogen brieven overlezend, die juist gelegd zijn uit de portefeuille van de piot. De Belg, een Vlaming met een rossige, dikke snor, staat glunderend te kijken naar een oud moedertje, dat dicht zich opdringt aan zijn rechterarm, een murmelend peetje. Een grootvader tuurt met zijn in rimpels verscholen ogen op een brief. Dat zijn de brieven, geschreven door deze zelfde mensen aan de piot, die nu als de held het Vlaamse stulpje heeft betreden. Meer achteraf, vallend buiten de kring van het licht, zitten de jongere vrouwen en mannen, bewonderend opziend naar de soldaat, kersvers van de IJzer gekomen, via Roeselare en Brugge. Met vreugde worden we ontvangen. De Belg schudt onze hand en vertelt geestdriftig, dat hij recht toe recht aan naar zijn moeder gekomen is als eerste van de vier zonen, die tegen de Duits vochten. Wat moeten deze mensen voelen, die vier jaar lang elkaar niet zagen, die vier jaar lang in hoop en vrees leefden over welzijn en zelfs dood van de ander! We weten niet in staat te zijn te doorvoelen, wat zich hier in de harten van de mensen voltrekt.

Het grauwe geschilderde tafeltje, de rieten stoelen steken wel armeljk af bij een glimmende eiken Vlaamse kast, gesierd met sierlijk snijwerk en bezet met blauwe kommen; maar toch, dat alles straalt niet als die ene piot, de held van peetje en meetje, van vader en moeder, van broers en zusters. Maar toch dringt het tot ons door, dat hier zich iets geweldigs voor ons afspeelt, dat dit het moment is, waar vier jaar voor werd gevochten en geleden. Dit weer tevreden en gelukkig samenzijn in het kleine huisje, dat is alles, wat deze mensen wensen en vroegen. En de waanzin van de afgelopen vier jaar kon

zich niet sterker doen gevoelen, dan nu wij staan te midden van deze eenvoud, onbekend met wereldbelangen en politiek en invloed in het oosten.

Maar de Belg, fonkelend van oogopslag, spreekt ons toe. Ze zijn weg, de Duitsers, we hebben ze volop gegeven, de laatste weken; maar meer zal hij hebben, nog veel meer, tot hij België uit is! Die paar woorden, in de volle Vlaamse klanken gesproken, klinken vreemd aangrijpend in het stille kamertje, waar alles plechtig zwijgt en luistert naar de woorden van de held. Als we afscheid nemen, weer de nacht ingaan, schudt de Vlaming krachtig onze hand en zegt warm en als veelbetekenend: "Dag, makker".

Tot Westkapelle zijn we doorgelopen, het Vlaamse land in, waar de uitgezette posten ons voor de keuze stelden terug te gaan of naar de hoofdwacht gebracht te worden. We zijn teruggekeerd langs de sombere donkere weg, maar met in ons als een lichtend beeld, het kleine kamertje, de gelukkige Vlaming en de Vlaamse held.

Men meldt ons daarna nog uit Sluis.

Als in 1914 word er weer getracht door velen om de grens over te komen. Er zijn er, die van België in Holland willen, maar meer nog die proberen, naar België te gaan. Veelal zijn het Belgen, die graag hun huis terugzien, die familieleden hopen weer te vinden. Maar ook nu zijn er maar al te dikwijls, als in 1914, luidjes waarvoor de Duitsers de typische naam "Slachtenmummeler" bedacht hebben. Ze komen soms volledig uitgerust aan de grenzen, steken hun hoofden vooruit wanneer ze over vechten, doden en gewonden horen praten en zijn doodgelukkig als ze er in slagen over de grens te komen en iets meemaken om van te griezelen. De schildwachten over en weer houden wel het oog op die op sensatiebelusten, maar toch sluipen ze er nog dikwijls door en maken het werk van de verslaggevers

moeilijk, omdat die meteen lijden onder de strenge grensbepalingen. Zo stond hier bij St.-Anna-ter-Muiden al spoedig een Belgische post, die welwillend maar streng iedereen de toegang naar België weigerde. Er bleef voor mij, die Brugge wilde bereiken, de vraag op te lossen, hoe daarin te slagen. Ik kende echter het land hier nog van 1914 en had een lichte hoop, dat ook nu weer evenals toen, de weg langs het kanaal van Sluis naar Brugge heel slapjes bewaakt zou worden. Teleurgesteld werd ik niet, want heen en terug heeft geen enkele soldaat mij naar papieren gevraagd noch mij aangehouden. Diezelfde onverklaarbare lichtzinnigheid der militairen hadden de Duitsers. Vier jaar geleden, toen alle wegen van en naar België reeds zwaar bewaakt werden, wandelden wij nog ongemoeid langs het stille kanaal tot in Brugge en weer terug, en nu hetzelfde. Met onze kaart van het commando Zeeland speciaal afgestempeld voor de journalisten, passeerden wij de Hollandse grens, om, zoals de kaart vermeldt, zich op eigen risico naar België te begeven. De militaire autoriteiten hebben hiermee de meest welwillende houding tegenover de journalisten aangenomen en hen zodoende niet in hun werk belemmerd.

Het kanaal van Sluis naar Brugge heeft bij Sluis aan beide zijden dubbele rijen zware bomen staan, die trots hun hoge kruinen verheffen boven het stille water. Enkele kleine boerenhuisjes groeppen hier en daar bijeen, soms is het een gehucht, maar meestal zijn het grote streken rustig water, die met een enkele bocht liggen door de lage Vlaamse landen. Daarlangs heb ik 18 km lang gefietst over een weg, dik bedekt met modder en die in de vier jaar bezetting in een deplorabele toestand is geraakt. Het eerste teken van de elektrische draad van de tot het verleden behorende overheersing is een zware prikkeldraadversperring met daarachter een enkele linie loopgraven, haast salonfähig van aanleg, keurig afgeschoten met gevlochten teenwerk. Verderop zijn het de gesprongen bruggen, die

wijzen op het weggetrokken leger en de kleine huisjes eromheen staand hebben zwaar beschadigde muren en daken. Voor het overtrekken van de bruggen moet ik met mijn fiets op mijn schouder afdalen naar en klauteren over de ineengestorte overblijfselen. De zware pijpen, die vroeger het gas van Brugge naar Sluis voerden, steken nu verbroken omhoog en meteen is het raadsel van de afgesneden gastoevoer verklaard. Soms klopt dichtbij, in de richting van het Belgische Middelburg, een mitrailleur, knallen geweerschoten en verderop naar het zuiden gromt van tijd tot tijd het aangevoerde zware geschut der geallieerden.

Brugge naderend, zie ik de eerste Belgische soldaten in hun kaki uniformen en het hoofd gedekt met ijzeren helmen. Vrienden, vrouwen, alles zwermt heen, en op ieders borst, van de soldaten inclusief, prijkt het Belgisch rood-geel-zwart. De eerste huizen van Brugge hebben uit ieder venster een vlaggetje, verderop zijn het statige driekleuren, die haast tot op de grond neerhangen. Andere reiken van huis tot huis. Etalages zijn versierd met de vlaggenkleuren, op paardenkoppen en rijtuigen, aan lantaarns en poorten, overal wappert en zwaait de nationale kleur. De mensen lopen met blijde gezichten, groeten elkaar opgewonden, roepen: "De Duits, de Duits is weg!".

Bij de vlaggentooi spant de Hallentoren op de Grote Markt de kroon. In stijgende lijnen, van de Halle op naar de toren, is die met vlaggen gesierd. Is dan ook niet het Belgisch koninklijk paar deze zondagmorgen in vliegtuig over de stad komen zweven en worden ze niet heden of morgen in de stad zelf verwacht?

We gaan een restaurant binnen: Le Panier d'or op de Grote Markt, en bestellen een warme lunch – eigenlijk met een bezwaard hart, want wat zal Brugge kunnen bieden, waar Holland al zo schaars in zijn voedsel zit. Om te beginnen worden bij ons bord gedeponeerd een

paar sneetjes van zuiver wit, kruimig brood, waarbij een schoteltje boter. En de soep, het kalfsvlees, de bloemige patatten, de sperzieboontjes, de fles Graves – wat is het alles superieur! En met wat genoeg serveerde madame haar rijke gaven. In het hotel ontmoetten we gezond en wel de Hollandse consul, de heer Van der Haert, die ons welkom heet in het oude Brugge. In een andere eetzaal vinden we een groot gezelschap Franse journalisten. Allen keurig gekleed in officiersuniform, met groene band om de arm. Met spontane hartelijkheid wordt kennis gemaakt en de galante collega's zijn vriendelijk genoeg onze journalistieke escapade als interessante reportage te betitelen. Daar is Le Temps, L'Illustration, Le Matin, Le Figaro – ja, wie is er al niet.

Aan de hand van de kaart worden wederzijdse wederwaardigheden uitgewisseld en getoetst en de terugtocht der Duitsers nagegaan. Maar alweer is er nieuwe emotie. Op de markt staat een jong aviateur, een Canadees, misschien 18, 20 jaar, heel slank, heel jeugdig, met een fijn, haast meisjesachtig profiel. Hij heeft op Gent bommen laten vallen, daar hij militaire verzamelplaatsen ontdekte. Hij zegt geconstateerd te hebben, dat de Belgische ruitery in Eeklo en voor Gent stond. Ondertussen klopt dit niet veel met de waarnemingen bij Eeklo, waar de Duitse achterhoede met twee mitrailleurs de Belgische pioniers bestookte, teneinde de schuine achterhoedelijn Middelburg-Eeklo-Gent niet in gevaar te brengen. Zo praten wij nog een beetje na in het restaurant met de Canadees, nemen hartelijk afscheid van hem, van onze Franse collega's en van de Nederlandse consul en ondernemen de zware, maar emotioneel terugtocht langs de slappe modderwegen uit het land van wittebrood en kalfsvlees naar de oorden van brood- en boterkaart.

Frans van Cauwelaert over de toekomst van Vlaanderen.

Zaterdagavond heeft het Vlaams-Belgisch Verbond te Amersfoort een bijeenkomst, waarin de volksvertegenwoordiger Frans van Cauwelaert sprak over "De toekomst van Vlaanderen". Spreker wees op de grote vlucht, welke het verbond heeft genomen. Overal vinden de beginselen en het werk instemming en in Engeland en Frankrijk zijn ook reeds verschillende verenigingen ter herwaardering van het zuivere Vlaamse leven. Maar alles verdwijnt in het halflicht, als spreker denkt aan de Vlaamse opleving in de gelederen. Het leger bestaat voor 85% uit Vlamingen, die met hun bloed bereid zijn hun afhankelijkheid aan België te bevechten, maar ook bereid zijn met datzelfde bloed de vrijheid van Vlaanderen te bevechten. Overal trof spreker dezelfde vastberadenheid, dezelfde wil tot onverlet standhouden; dezelfde vastberadenheid ook om in naam van hun gestorven kameraden te zorgen, dat de grote liefde voor Vlaanderen niet onbeloond zal blijven op de dag der bevrijding.

De gebeurtenissen van het ogenblik wenken ons toe als een verre groet uit het land en nu rijst de vraag: wat zal de dag van morgen zijn; wat zullen wij voor de dag van morgen doen? Veel was er vóór 1914 in België, wat we nu voelen als tekortkomingen tegenover ons volk. Het volk kwam tekort in maatschappelijk, economisch en in geestelijk opzicht. In maatschappelijk opzicht werd teveel half werk geleverd. Geheel de maatschappelijke wetgeving was een kruisingsproduct der conservatieve en der democratische gedachte. Zonder enige aarzeling wil spreker uitkomen voor de meest radicale, goedgezinde reorganisatie van het maatschappelijk leven. Er moet veel meer worden gedaan voor de mindere standen. Deze oorlog heeft een menigte van al te oude vooroordelen weggespoeld. De mens vertegenwoordigt in de maatschappij, wat hij aan maatschappelijke waarde is; deze leer zal in de maatschappij een spoedige vernieuwing geven. Wil men geen revolutie na de oorlog, dan moet men een snelle evolutie scheppen! Deze hervormingen zullen onvermijdelijk

vergezeld moeten gaan van hervormingen op kiesrechtgebied. De medezeggenschap van de leden der maatschappij dient voor allen gelijk te zijn.

De lonen waren laag in Vlaanderen. Dat dient voorbij te zijn, een economische reorganisatie moet gebeuren. Ieder dient een loon te verdienen, voldoende voor een menswaardig bestaan.

Ten derde moet gezorgd worden voor de leniging der geestelijke noden van het volk. We moeten het maximum van ontwikkeling op verstandelijk en zedelijk gebied aan het volk verzekeren. Het Vlaamse volk is verwaarloosd in zijn geestelijk bestaan. Geheel het onderwijs, geheel het bestuur wordt gevoerd in een taal, die niet is die is van ons volk. De hoogste rangen in het leger worden opengehouden voor hen, die de taal van 85% niet verstaan. Het Vlaamse volk wordt gehouden in een toestand, waarin het na 1830 moedwillig is gebracht. Indien dan ook, zegt spreker de toekomst beproefde te beantwoorden aan hetgeen het verleden was, dan zweer ik op het graf van hen, die sneuvelden met het Vlaanderen op hun lippen, dat we tegen een dergelijke regering oppositie zullen bieden, met alle krachten die in ons zijn.

Nu is het vaderland bevrijd, er dreigen geen gevaren meer over zijn toekomst. Morgen wordt de vrede getekend en moeten de soldaten het gauw weer opnemen om het huis te bouwen, dat verwoest is. Nu moeten we er over denken, dat ons vaderland de doden zou vereren en de toekomst verzekeren. Het leger dient aangevoerd te worden in zijn eigen taal; de Vlaming moet duidelijk zijn wil uitspreken, opdat hem recht zou geschieden.

Bij de Waalse bevolking zullen we grote tegemoetkoming en openhartige genegenheid vinden. De meest eenzijdige Walen hebben ingezien, dat het talenvraagstuk niet anders kan worden

opgelost dan in de richting van het Vlaams verbond. Dat de Walen dikwijls zo verkeerd over ons dachten, is te wijten aan de ontvlaamste Vlamingen en aan de Brusselse Beulemans. Recht zal echter worden gedaan om broederlijk alle krachten in het werk te stellen aan de wederopbouw van België. Er is nog een kaste van onverzoenlijken. Dat zijn zij, die voelen, dat hun onrechtmatige voorrechten zullen verdwijnen bij een vervlaamsing van Vlaanderen. Vooral in Brussel huizen die personen, die in Fientje Beulemans zo karaktervol getekend zijn. Die personen zijn vijanden van België, omdat zij het grootste deel van het land beletten de ontwikkeling van zijn volkskrachten te brengen. Er is geen tegenstrijdigheid tussen Belgische belangen en de Vlaamse gedachte. Men geve aan ons de volledigheid in eigen taal op te groeien en te waarborgen, dat onze geestelijke zelfstandigheid nooit zal worden verkort en het vraagstuk der scheiding is geheel van de baan.

Nu moeten we alle macht ontwikkelen om onze rechten te verkrijgen. Dat is het ordewoord, dat onder de Vlamingen moet rondgaan. Van meet af aan moeten zij alles doen om het Vlaamse bewustzijn bij hun Vlaamse landgenoten zo sterk mogelijk te ontwikkelen.

Ten slotte bracht spreker dank aan de Hollanders voor de genoten gastvrijheid en eindigde hij met een "leve koningin Wilhelmina, in wie de liefdadigheid van haar landgenoten is verpersoonlijkt en een hoezee voor koning Albert, de held van zijn volk".